

Interlingvistiko

Enkonduko en la sciencon pri planlingvoj

**Universitato Adam Mickiewicz – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Interlingvistikaj Studoj – Studia Interlingwistyki**

Věra Barandovská-Frank

Interlingvistiko

Enkonduko en la sciencon pri planlingvoj

Poznań 2020

INTERLINGVISTIKAJ STUDIOJ 1

Redaktanto de la serio – Redaktor serii: Ilona Koutny
Redaktanto de la volumo – Redaktor tomu: Ilona Koutny

Reviziantoj – Recenzenci: Wim Jansen, Ida Stria

Bildo en la titolpaĝo – Obraz na okładce: Katalin Kováts
Plano de titolpaĝo – Projekt okładki: Ilona Koutny

© Teksto – Tekst: Věra Barandovská-Frank
© Bildo – Obraz na okładce: Katalin Kováts
© Eldono – Edycja: Wydawnictwo Rys

**Publikigita kun subteno de
Akademio Internacia de la Sciencoj San Marino
dofinansowane przez
Międzynarodową Akademię Nauk San Marino**

Wydanie I
Poznań 2020

ISBN 978-83-65483-88-1

Wydanie:

Wydawnictwo Rys
Dąbrówka, ul. Kolejowa 41
62-070 Dopiewo
tel. 600 44 55 80
e-mail: tomasz.paluszynski@wydawnictworys.com
www.wydawnictworys.com

Enhavtabelo

Antaŭparolo.....	9
Enkonduko	11
1. Interlingvistiko kiel scienco.....	15
2. Antikvaj interlingvoj.....	27
2.1. La aramea lingvo	27
2.2. Sanskrito	30
2.3. La greka lingvo	31
2.4. La latina lingvo.....	35
3. Etnolingvoj kaj ekzemploj de ilia normigo/planado.....	47
3.1. Principoj	47
3.2. La romanĉa lingvo	48
3.3. La norvega lingvo.....	52
3.4. La novhebrea lingvo	54
3.5. La indonezia lingvo	56
3.6. La Brazila Lingvo Ĝenerala	57
4. Piĝinoj kaj kreolaj lingvoj	63
4.1. Origino.....	63
4.2. Eŭropo	64
4.3. Ekzemploj de anglecaj kreolaj lingvoj	66
4.3.1. Tok Pisin (tokpisino)	67
4.4. Ekzemploj de francecaj kreolaj lingvoj.....	68
4.4.1. Gvadelupa kreola lingvo	69
4.4.2. Maŭrica kreola lingvo	71
4.5. Ekzemploj de hispanecaj kaj portugalecaj kreolaj lingvoj.....	73
4.5.1. Ĉabakana kreola lingvo.....	73
4.5.2. Kreola lingvo de Gvineo-Bisaŭo.....	75
4.6. Indiana piĝino.....	76
4.7. Afrikaj piĝinoj kaj kreolaj lingvoj.....	76
4.8. Piĝinistiko kaj kreolistiko.....	77
5. Planlingvoj kaj ilia tipologio	81
5.1. Tradicia klasifikado laŭ Gaston Moch, Louis Couturat & Léopold Leau (1897, 1903)	81
5.2. Josef Weisbart (1930)	82
5.3. IALA (1937).....	83
5.4. Marcel Monnerot-Dumaine (1960)	84
5.5. Ermar Svadost (1968).....	85
5.6. Harry Spitzbart (1973).....	86
5.7. Alessandro Bausani (1974).....	86
5.8. Antal Münnich (1980).....	88
5.9. Sergej Nikolajeviĉ Kuznecov (1984)	89
5.10. Detlev Blanke (1985/2006)	91
5.11. Paolo Albani, Berlinghiero Buonarroti (1994)	93

5.12.	Tazio Carlevaro (1995).....	96
5.13.	Claudio Gnoli (1997).....	97
5.14.	Jan van Steenberg (2011).....	98
5.15.	Federico Gobbo (2014).....	99
5.16.	Konkludo	100
6.	Historio de lingvokonstruado	103
6.1.	Unuaj konataj projektoj	103
6.2.	Humanismo kaj filozofiaj lingvoj	107
6.2.1.	Gottfried Wilhelm Leibniz (Lejbnico)	109
6.2.2.	Athanasius Kircher.....	111
6.2.3.	Jan Ámos Komenský (Comenius, Komenio).....	115
6.3.	De humanismo ĝis Volapük.....	119
6.3.1.	Solresol.....	120
6.3.2.	Transiro	122
7.	Volapük (volapuko).....	127
7.1.	La aŭtoro.....	127
7.2.	La movado	128
7.3.	La ĉifaloj.....	131
7.4.	Gramatiko	134
7.5.	La Akademio	137
8.	Esperanto	141
8.1.	La aŭtoro.....	141
8.2.	La movado	142
8.3.	La gramatiko.....	144
8.4.	Akademio de Esperanto.....	148
8.5.	Literaturo, kulturo, komunumo	150
9.	Giuseppe Peano kaj Latino sine flexione.....	155
9.1.	Vivo kaj verko	155
9.2.	Lingvistika problemaro kaj Latino sine flexione.....	156
9.3.	Academia pro Interlingua.....	159
9.4.	La latina sen fleksio (LSF) kompare al la klasika latina	163
9.4.1.	Prononco.....	163
9.4.2.	Substantivoj.....	163
9.4.3.	Adjektivoj.....	165
9.4.4.	Pronomoj	166
9.4.5.	Numeraloj.....	168
9.4.6.	Verboj	168
9.4.7.	Aliaj vortspecoj	169
9.4.8.	Sintakso	170
9.4.9.	Vortprovizo.....	170
9.5.	Revivigo	171
10.	Ido.....	173
10.1.	La aŭtoro.....	173
10.2.	La Delegitaro	174
10.3.	Ido-movado.....	179

10.4. Gramatiko de Ido	182
10.5. Komento	184
11. Edgar de Wahl kaj Occidental (okcidental)	187
11.1. La vivo	187
11.2. Interlingvistika aktiveco kaj krea periodo de Occidental	189
11.3. Occidental-movado	192
11.4. Occidental-Interlingue	199
12. Otto Jespersen kaj Novial (novialo)	205
12.1. Vivo kaj verko	205
12.2. Interlingvistika laboro	208
12.2.1. Ido	208
12.2.2. IALA	210
12.2.3. Novial	212
12.3. Finaj rimarkoj	224
13. IALA kaj Interlingua (interlingvao)	229
13.1. Fondo kaj starigo de programo	229
13.2. La unua periodo (1924–1933)	231
13.3. La dua periodo (1933–1936)	234
13.4. La tria periodo (1936–1939)	235
13.5. La kvara periodo – IALA en Novjorko 1939–1947	237
13.6. Konstruo de Interlingua	239
13.7. Uzado kaj lingvokomunumo	240
13.8. Gramatiko	242
13.9. Komento	244
14. Komparo de latinidaj planlingvoj kun la latina lingvo	248
14.1. Gramatikaj tabeloj	248
14.2. Komento al la tabeloj	258
14.2.1. Alfabeto	258
14.2.2. Malsama pronoco	258
14.2.3. Akcento	259
14.2.4. Artikolo	259
14.2.5. Substantivoj	259
14.2.6. Adjektivoj	260
14.2.7. Pronomoj	260
14.2.8. Numeraloj	261
14.2.9. Verboj	261
14.2.10. Adverboj	262
14.2.11. Prepozicioj kaj konjunkcioj	262
14.2.12. Derivado	262
14.3. Komparo de tekstoj	264
14.4. Komento al la vortelekto	268
15. Simpligoj de la angla lingvo	269
15.1. Basic English (Baza Angla)	270
15.2. Similaj projektoj	276
15.3. Globish	277

16. Conlangs	281
16.1. Komencoj en interreto	281
16.1.1. Projecto Auxilingua	281
16.1.2. Bogart Chris' Conlang Webpages	282
16.1.3. Kennaway Richard's Constructed Languages pages	283
16.1.4. Kelkaj interlingvistikaj eseoj	283
16.2. Langmaker (metiejo kaj arkivejo por konstruitaj lingvoj) kaj kelkaj posteuloj	286
16.3. Kelkaj novaj kategorioj	290
16.4. Kelkaj aktivecoj de lingvokreantoj	291
16.4.1. Ĉentradukoj	291
16.4.2. Profesia organizaĵo kun realaj konferencoj	292
16.5. Kelkaj ekzemploj de auxlangs – Romanceconlangs	294
16.6. Komento	297
17. Slava interlingvistiko	301
17.1. Antaŭhistorio	301
17.2. Panslavaj lingvoprojektoj	302
17.3. Slava lingvokonstruado en la 21-a jarcento	309
17.3.1. Fikciaj slavaj lingvoj	309
17.3.2. Slavaj helplingvoj (surbaze de artikolo de Jan van Steenbergen)	312
17.3.2.1. La jaroj 2001-2005: Slovo, Slovio, Proslava kaj Glagolica... ..	313
17.3.2.2. La jaroj 2006-2010: Slovianski, Slovioski kaj Novoslověnsky	314
17.3.2.3. La jaroj 2010-2017: Maturiĝo de la interslava lingvo	314
17.3.3. Karakterizo de la interslava lingvo	315
17.3.3.1. Klasado	315
17.3.3.2. Fleksiĝema gramatiko	316
17.3.3.3. Baza kaj etendita ortografio	317
17.4. Historia ekzemplo de helplingva projekto: Novosloviensky	318
17.5. Superrigardo de panslavaj helplingvoj post la jaro 1999	320
17.6. Perspektivoj de slavaj interlingvoj kaj defioj por interlingvistiko	321
Indekso	325